

DE HAMSTER, DE HABITATRICHTLIJN EN MAASTRICHT OFWEL: IS DE HAMSTER IN NEDERLAND NOG TE REDDEN?

Uit een recent rapport van het Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek (IBN) – opgesteld in opdracht van het ministerie van LNV – blijkt dat het zeer slecht gaat met de nog resterende Hamsterpopulaties in Nederland.

Het laatste, tot voor kort nog min of meer samenhangende verspreidingsgebied – zoals bekend gelegen in Zuid- en Midden-Limburg – is nu uit elkaar gevallen in drie gescheiden deelpopulaties: één bij Heerlen, één bij Maastricht en (wellicht) nog één bij Vlodrop.

Ook in deze laatste bolwerken zijn de aantallen gevonden burchten echter flink afgenomen. Ironisch genoeg zijn de aantallen overeenkomsten met agrariërs voor aangepast, Hamstervriendelijk beheer de laatste jaren juist sterk toegenomen – dankzij de extra inzet door de Dienst Landelijk Gebied voor deze beheersovereenkomsten.

Kennelijk helpen die overeenkomsten niet of onvoldoende.

Verbazingswekkend is dat het – hoewel de stand van de Hamster al enkele decennia met bezorgdheid gevolgd wordt – niet duidelijk is waarom het dier juist de laatste jaren zulke klappen krijgt in Limburg. Opmerkelijk is daarbij dat met name de populaties bij de twee grootste agglomeraties in Limburg beter stand houden dan elders.

De analyse in het rapport van het IBN helpt ons bij deze vragen niet veel verder. Volgens dat rapport liggen de beste Hamster-gebieden in het midden van de plateaus in Zuid-Limburg. Maar dat zijn nu net de gebieden waar de Hamster de laatste tijd het loodje heeft gelegd...

Eén van de oorzaken schijnt te zijn: de meer dan gemiddelde regenval van de laatste twee jaar. Het afgelopen jaar viel er meer dan anderhalf keer zo veel als in een gemiddeld jaar. Het is daarmee het natste jaar sinds 100 jaar. Het is echter onwaarschijnlijk dat alleen de extra nattigheid de Hamster de das om doet.

Als een belangrijke oorzaak wordt verder door deskundigen genoemd: het dieper ploegen waardoor meer burchten vernietigd worden. Het dieper ploegen wordt veel meer dan vroeger toegepast. De boeren gaan hiertoe over om de sterkere bodemverdichting door het bewerken van akkers met zwaardere machines tegen te gaan.

Een derde belangrijke oorzaak is vermoedelijk: het vrijwel volledig verwijderen van oogstresten waardoor er veel minder mogelijkheden zijn voor de Hamsters om te hamsteren voor de winter.

Zolang de oorzaken niet geheel vaststaan is het moeilijk na te gaan of het sluiten van beheersovereenkomsten in de laatste leefgebieden afdoende kan zijn of dat aankoop en gericht beheer van leefgebieden door een natuurorganisatie noodzakelijk is.

Het lijkt mij langzamerhand wel aannemelijk dat de tot nu toe gesloten beheersovereenkomsten onvoldoende zijn om de Hamster in Nederland te houden. Daar er voor de overeenkomsten ook nog eens fors betaald wordt – f 3.000 tot f 4.000 per ha per jaar voor het nalaten van ingrepen zoals bemesten en ploegen dieper dan 5 cm en voor het laten staan van een deel van het gewas – is het dringend gewenst om ook andere mogelijke maatregelen serieus te overwegen. Andere maatregelen zijn:

- aankoop van gronden en aanleg van "Hamsterreservaten"
- afsluiting van overeenkomsten waarbij alleen betaald wordt zodra er Hamsters in het perceel zijn gevonden.
- toepassing van de Natuurbeschermingswet op percelen waar Hamsters voorkomen.

Heel ironisch bij het wegwijnen van de Hamster in het Zuid-Limburgse landschap is dat de Habitatrichtlijn van de Europese unie – volgens welke de Hamster in de zwaarst beschermde categorie van soorten valt – is aangevaard op de EU-conferentie in Maastricht waarbij ook het Verdrag van Maastricht tot stand kwam.

De Habitatrichtlijn is daar bovendien na decennia van getouwtrek vooral dankzij een intensieve voorbereiding door Nederland geaccepteerd.

Het zou dan ook vrij pijnlijk zijn als juist bij Maastricht de laatste Nederlandse Hamster het veld moet ruimen voor de intensieve Nederlandse landbouw...

De gemeente Maastricht heeft zich gelukkig al bereid verklaard om in ieder geval op de landbouwgronden die ze zelf in bezit heeft bij te dragen aan bescherming van de Hamster; beter laat dan nooit. In mijn ogen zou Maastricht gezien de relatie met het Verdrag van Maastricht nog wel een stap verder mogen gaan. Waarom zou de gemeente in samenwerking met Natuurmonumenten, rijk en provincie geen Hamsterreservaat kunnen stichten. Behalve voor de Hamster levert dat ook nog winst op voor de rust en recreatieruimte zoekende Maastrichtenaar: waar in Nederland vind je zo'n bijzonder reservaat zo dichtbij de stadsrand en zo goed toegankelijk?

Als de landbouworganisaties nu ook nog accepteren dat voor bepaalde sterk bedreigde soorten ook wel eens een reservaat moet worden ingericht buiten de tot nu toe voor aankoop aangewezen gebieden dan moet het mogelijk zijn een van de mooiste knaagdieren van Nederland bij de volgens velen mooiste stad van Nederland in stand te houden.

Torben Mulder

VERENIGINGSNIEUWS

HET GENOOTSCHAP OP WEG NAAR 2000 (29)

DE KWESTIE KEULSEBAAN-ZUID EN DE KERNTAKEN VAN HET GENOOTSCHAP

In 1991 kreeg het Natuurhistorisch Genoot-

schap het verzoek van de toenmalige gemeente Melick en Herkenbosch om een rapport op te stellen van de natuurwaarden in het gebied ten zuiden van de Keulsebaan. In dat rapport getiteld "Ecologische waarden van de voormalige "Melickerheide" tussen het dorp Melick en de Keulse baan" werden

door een viertal leden van het Genootschap de resultaten van inventarisaties naar het voorkomen van zoogdieren, vogels, reptielen, amfibieën, dagvlinders, sprinkhanen en hogere planten gepresenteerd. In de aan het rapport verbonden bijlage werd expliciet aandacht geschonken aan soorten die op